

Tóth Péter Benjáminnak, az Artisjus Szerzői Jogvédő Iroda jogászának *Szerzői jogi kihívások a könyvtárak digitális szerepvállalása előtt* című előadása rövid történeti áttekintés után a szerzői jognak a könyvtári környezetben és ezen belül a zenei dokumentumokkal kapcsolatban figyelembe veendő alapfogalmaival és azok gyakorlati alkalmazásának lehetőségeivel ismertette meg a hallgatókat.

Ezt követően a médiatárat tekintették meg a résztvevők. A gyűjteményt és annak megújuló honlapját a könyvtár munkatársa, *Grégász Miklós* mutatta be.

A felújított Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Könyvtárban tett séta után a Református Kollégiumban *Berkesi Sándor* Liszt-díjas karnagy, egyházzenei igazgató előadását hallgathattuk meg *Zene a Református Kollégiumban* címmel. Berkési tanár úr az alapítástól napjainkig vezette végig a Kántus több évszázados történetének legfontosabb eseményeit, ezzel párhuzamosan bemutatta egy-egy meghatározó zenei nagyság tevékenységét is. A történeti visszatekintést a Kántus tagjainak élő zenei bemutatója is színesítette. A muzsikával egybekötött előadás nagy hatással volt a résztvevőkre.

Programunk ezután rövid városlátogatással folytatódott, melynek keretében megtekintettük Debrecen új Modern és Kortárművészeti Központját, a MODEM-et is.

Az első nap az igen jó hangulatban elköltött közös vacsorával késő este zárult.

A találkozó másnap a Simonffy Emil Zeneiskolában folytatódott. A nagyhírű Debreceni Zenede egyik utódjaként számon tartott városi zeneiskola igen szépen felújított épületét *Fekete Ferenc* igazgató mutatta be a vendégeknek, majd az iskola hangversenytermében *Iszály György Barna*, a nyíregyházi főiskola adjunktusa a különböző digitális zenei formátumokról, azok könyvtári alkalmazásáról és lehetséges szolgáltatásáról tartott előadást *Digitalizálás és elektronikus szolgáltatás a zenei könyvtárakban* címmel. Az ezt követő kötetlen szakmai beszélgetés után a Debreceni Zenede mai másikat utódjaként működő Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola növendékeinek rövid hangversenyét hallgathatták meg a résztvevők.

A szakiskola könyvtárát, annak régi, értékes gyűjteményét *Porcióné Stébel Ildikó* könyvtárvezető ismertette meg a látogatókkal.

A kétnapos szakmai program záró eseményeként a Városi Zenei Könyvtárban kötetlen szakmai beszélgetés, tapasztalatsere következett. A gyűjtemény vezetőjének, *Kovács Piroskának* a zenei referenszkérdésekről, azok megválaszolási lehetőségeiről, a tájékoztatás forrásairól szóló előadását élvezhettük, melynek kollégánknak a *Jó-e zenei könyvtárosnak lenni Debrecenben?* címet adta.

A kollégáktól érkezett visszajelzések alapján a találkozó igen sikeresnek bizonyult. Valamennyien hasznosnak és kíváncsúnak is tartottuk a szakma legújabb ismereteivel való találkozást, a közös gondolkodást elősegítő előadásokat, s mindannyian reményünket fejeztük ki, hogy a jövőben is lehetőségünk nyílik évi rendszerességgel tartani hasonló szakmai tanácskozást.

Botosné Koscsó Ilona
– *Gulyásné Somogyi Klára*

Gondolatok a mozgókönyvtári ellátás gyakorlati tapasztalatairól szervezett konferencia kapcsán

Zajlik az élet. A megállapítás egész társadalmunkra igaz. Hiszen átalakulását éljük azoknak az alapvető ellátórendszereknek (oktatás s benne tandíj, egészségügy s benne vizitdíj, gyógyszerek és gyógyászati eszközök piaca, közlekedés, közalkalmazotti kedvezmények, juttatások rendszere, illetve ezek leépítése), melyek alapjaiban határozzák meg mindennapjainkat. A társadalmat érintő nagy átalakulások mellett szinte eltörpül a könyvtárügy rendszerében zajló változás. Pedig itt is alapvető, jövőt meghatározó dolgok történnek.

Könyvtár vagy könyvtárellátás? Ha könyvtár, akkor milyen legyen? Hány fővel, milyen állománnyal, milyen kondíciók mellett beszélhetünk könyvtárról? Ha ellátás, akkor ki és kit lát el? Milyen tartalommal? Mi az anyagi háttere a könyvtárfenntartásnak és az ellátás működtetésének? Ki a finanszírozó? Milyen források terelhetők a működtetés mögé? És milyen feltételekkel? Hogyan kell racionálisan gazdálkodnunk? Mit várhatunk az államtól, a fenntartótól, a többcélú kistérségi társulásoktól és mire kell nekünk, a könyvtárügyben alkalmazottként dolgozó szereplőknek vállalkoznunk a működtetés, a források megszer-

zése, a fejlesztések, a partnerség kiépítése, a felhasználóbarát könyvtár és könyvtári ellátás kialakítása érdekében?

A nagy kérdésekre vannak szerencsére válaszok is. Persze ne gondoljunk itt egy „receptkönyvre”, ahol lépésről lépésre le vannak írva a teendők, sőt még ízléses fotót is láthatunk a késztermékről.

A mi válaszaink jogszabályok soraiban, koncepciókban, finanszírozási keret- avagy feltételrendszerekben, partnerségben, pályázati kreativitásban húzódnak meg. Ha tudunk olvasni, ha akarunk ezekben a rejtett sorokban olvasni, és ha tudunk cselekedni. Napról napra, ismét és ismét. Mint a folyó, amely minden pillanatban elveszíti, de újra is építi önmagát.

A változások során a mi nagy lehetőségünket a következők teremtették meg: Tudatos és szakszerű előkészítő, ágazatirányítási munka révén elkészült a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR) koncepciója. Az 5/2005. évi (I. 19.) Kormányrendelet ennek köszönhetően a többcélú kistérségi társulások által ellátott egyes közszolgáltatások 2005. évi normatív működési támogatásai közé beemelte a kistérségek mozgókönyvtári ellátását. Ennek összege, melyet szolgáltató helyenként kell értenünk (1,096 millió Ft / 2005, 1,246 millió Ft / 2006, 1,300 millió Ft / 2007), fejlesztésre, rendezvények szervezésére is fordítható. A mozgókönyvtári szolgáltatás tehát immár nemcsak szakmai terv, hanem realitás. Egy jelentős összegű, a feladatellátást maradéktalanul lehetővé tevő normatívával megfinanszírozott realitás.

Minderről – a közös gondolkodás érdekében – szerveződött a címben idézett országos konferencia (Budapest – OSZK, 2007. június 21.), amely napjaink települési könyvtárellátási helyzetéről, a KSZR-ről és ezen belül a mozgókönyvtári ellátásról szólt. A konferencia kezdeményezői, a térségi ellátásban érintett megyei könyvtárak közössége, az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Könyvtári Intézet és természetesen az Oktatási és Kulturális Minisztérium könyvtári osztálya célja az volt, hogy beszéljük át az egyes kistérségi gyakorlatokat, cseréljünk véleményt a megoldásokról, alakítsunk közös javaslatokat azok számára, akik az út elején tartanak, vagy még rá sem léptek arra, vagy akik változtatni akarnak.

A települési-kistérségi könyvtári ellátással foglalkozó munkacsoport vezetője, *Ramháb Mária* igazgató asszony (Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Katona József Megyei Könyvtára) volt a tanácskozás vezetője, egyben a helyzetkép vázolója is, melyből kiderült, hogy 2007-re mintegy 1100 települést ért el a mozgókönyvtári ellátás, ezen belül is elsősorban

(84%-ban) az ezer fő alatti lakosságszámú kisközségeket. Azaz számos kistérség már aktívan lépett a mozgókönyvtári ellátás irányába, ugyanakkor a folyamat befejeződéséről még messze nem beszélhetünk. Hiszen az ország településszáma meghaladja a 3150-et, a városok száma közel háromszáz (298), azaz elvben még kiterjedhet az ellátás további 1600–1700 településre. Jelenleg a 19 megyéből két megyében, a 168 kistérségből 98 kistérségben nem található meg ez az ellátási forma. Ha egy pillantást vetünk a szolgáltató könyvtárakra, akkor az derül ki, hogy a 63 szolgáltató a következőképpen oszlik meg: 51 térségben városi, 11-ben megyei és 1-ben községi könyvtár lát el mozgókönyvtári feladatokat. Jelentősen eltérő kondíciókkal és lehetőségekkel. A rendszerbe az elmúlt években beáramló közel másfélmilliárd (!) forintból az ezer fő alatti települések több mint 1200 millió forinttal részesedtek. Azaz valóban érdemleges, nagyszabású változások szemtanúi, részesei lehetünk. Kijelenthetjük azt is, ekkora összeg, mint ami a 2004–2007-es ciklusban erre a területre áramlott, még sohasem állt a hazai könyvtárügy rendelkezésére. Jogos tehát, ha feltesszük a kérdéseket: Jó úton vagyunk? Milyen korrekciókra van szükség? Mit és hogyan mérünk? Mit és hogyan kommunikálunk?

A konferencia résztvevői a könyvtári osztály tájékoztatójából, a Baranya, Tolna és Vas megyei tapasztalatokból, illetve a program zárásaként vezetett konzultációból szűrhatték le a válaszokat. Amit sejtettünk, az megerősítést nyert. Ma egyazon dologra számos megoldás él párhuzamosan, egymás mellett a rendszerben. A tanácskozás fontos üzenetévé vált ugyanakkor az, hogy önmagában ez ne adjon okot senkinek az elkeseredésre, a bizonytalanságra, a bátoratlanságra, hiszen az átalakulás folyamatában az egymás mellett élő, párhuzamos megoldások a folyamat természetes részét képezik, másrészt viszont a változatosság nem jelentheti azt, hogy ezt kihasználva bárki is szabadossá váljon. A hozzászólók ugyanis nyilvánvalóvá tették, hogy a 2004-ben megszületett Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer koncepció keretében a rendszer fejlesztése, alakítása megoldható, sőt e keretben kell a megoldásokat kiértékelni, ezt kell vezérfonalnak tekinteni. A KSZR ugyanis több, strukturáltabb, mint önmagában a mozgókönyvtári ellátás. A KSZR fejlesztése így átfogóbb kérdés és a fejlesztéshez szükséges források sem lehetnek azonosak a mozgókönyvtári ellátás területére irányított forrásokkal. Ugyanakkor a mozgókönyvtári ellátás finanszírozási keretében elnyert forrásokból megvalósuló fejlesztések esetében a szakmának mindent meg kell

tennie annak érdekében, hogy azok a KSZR koncepcióban foglaltak figyelembevételével, annak végrehajtása érdekében terveződjenek, szerveződjenek és hajtódjanak végre.

Ez a szakmai koncepció üzenete, lényege, egyben a magyar könyvtárügy fejlesztése vonatkozásában a küldetése. A koncepció alapján, abba ágyazottan végrehajtott fejlesztések segítik ugyanis elő a hazai könyvtári ellátási rendszer erősödését, gyarapodását és eredményességét.

Fehér Miklós

Találkozó Csongrádon

Június 3. és 5. között ismét Csongrádon gyűltek össze határon inneni és túli könyvtárosok, hogy megvitassák közös dolgaikat.

A találkozó ezúttal is a ráhangolódással kezdődött, az Óváros barátságos öreg házai között, finom ételek és italok mellett. Másnap aztán, *Fodor Péter*, az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) elnöke és *Bedő Tamás* polgármester köszöntője után, megindult a komoly munka.

Schneider Márta, az Oktatási és Kulturális Minisztérium államtitkára a konferencia megnyitó előadásában José Manuel Barrosót idézte, aki szerint a kultúra hatása Európára előbbre való minden ideológiai és gazdasági megfontolásnál. Ennek alapján dolgozik ő maga is, mondta, s ezt akarják erősíteni a kulturális modernizációs programmal. Az Európai Unió a tagállamok belső ügyének tekinti a kultúrát, és ennek megfelelően csekély forrásokat ad erre a célra. Ugyanakkor a kultúra rendkívül jelentős az innováció, a kreatív gondolkodás, a turizmus fejlesztése szempontjából.

A minisztérium honlapján olvasható modernizációs program konkrét célokhoz rendel eszközöket. Az öt prioritás a kulturális vidékfejlesztés és esélyteremtés, a tehetséggondozás, az országkép alakítása a kultúra eszközeivel, a Pécs 2010 program, a kultúrafinanszírozás új formáinak megteremtése. Bővítik és átalakítják a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) forrásait, emellett a gazdasági szférából kívánnak adó- és járulékkedvezményekkel több forrást mozgósítani.

A Közkincs-program a múzeumok, könyvtárak, levéltárak együttműködését támogatja. A 2007-ben induló Portál-program célja pedig az, hogy minden településen elérhető legyen a könyvtári szolgálta-

tás, akár konkrét helyiségben, akár például egy könyvtárbusz révén. Ezekon kívül el kívánják indítani az Olvasó ország elnevezésű olvasásfejlesztési projektet is, korszerűsíteni akarják az iskolai könyvtárakat, és a kortárs irodalmat is bevonva erősíteni az együttműködésüket a gyermekkönyvtárakkal.

Forrai Kristóf, a Visegrádi Alap igazgatója *A Visegrádi Együttműködés és a Nemzetközi Visegrádi Alap* címmel az együttműködés történetéről, működéséről és az alap kulturális pályázatairól beszélt. Eddig több mint háromszáz projektet támogattak. A célterületek: kultúra, tudomány, kutatás, diákesere, turizmus és kiemelten a határokon átnyúló együttműködés. A sikeres pályázathoz csak egy jó ötlet kell a visegrádi négyekhez kapcsolódóan és egy gondosan megírt pályázat. Az alap a költségek maximum ötven százalékát fedezi, a másik ötvenbe viszont beszámítható a pályázó infrastruktúrája, így a könyvtárak is nyugodtan próbálkozhatnak. Ösztöndíjprogramjuk a befogadó intézményt is támogatja. Részletes információkat a www.visegradfund.org címen találhatnak az érdeklődők, kérdéseikre a visegradfund@visegradfund.org címen kaphatnak választ.

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) főigazgatója, *Monok István* a nemzeti könyvtár és a határon túli könyvtárak kapcsolatáról beszélt. A rendszerváltozás előtt a könyvtár alapvetően dokumentumokkal segítette a határon kívüli intézményeket. Azóta megváltozott a könyvkiadás szerkezete, és átalakult a kötelese példány-rendszer is. Sajnos ma a nemzeti könyvtár költségvetésében nincs fedezet a dokumen-

